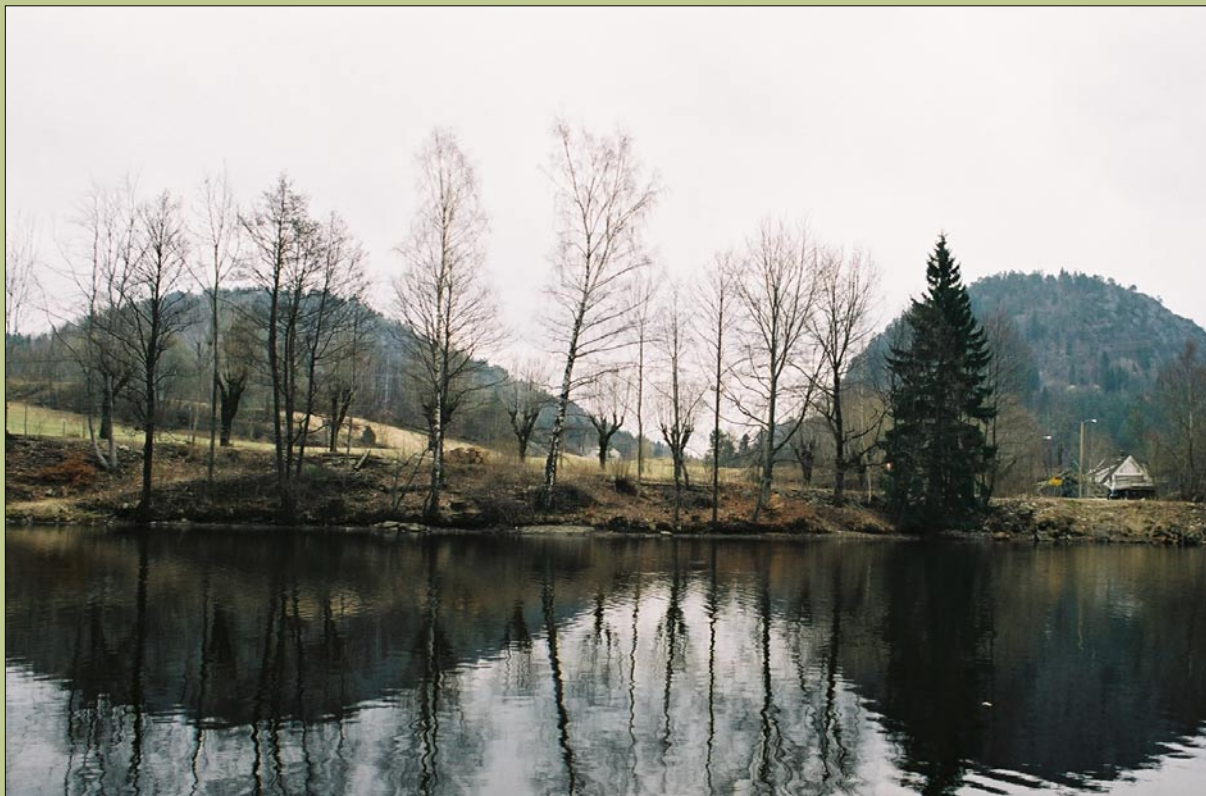

Plan for tettstedsutvikling i Søndeled

Mål
Strategier
Tiltak
Handlingsplan

Risør
kommune

Asplan Viak +++
-|++

Forord

Plan for tettstedsutvikling i Søndeled er utarbeidet av Asplan Viak Sør på oppdrag fra Risør kommune.

Planen består av to selvstendige rapporter. Den første er "Stedsanalyse for Søndeled" og den andre er denne rapporten.

Oppdragsansvarlig har vært landskapsarkitekt Aud Wefald med landskapsarkitekt Mette Gundersen og sivilarkitekt Hanni Gusdal Jomås som oppdragsmedarbeidere. Alle kartillustrasjoner er laget av DAK-tegner Gina H. Pedersen.

En lokal arbeidsgruppe oppnevnt av Risør kommune har medvirket under prosessen. Heidi Rødven har vært prosjektleder i Risør kommune.

Skien, april 2003

Innledning

Stedet

Hva er et sted? Alle vet hva et sted er, for alle har et forhold til et sted. Allikevel er det vanskelig å beskrive hva et sted er med få ord. Vi har hentet to eksempler fra litteraturen for å beskrive hva som kjennetegner et sted.

I boka "Mellom jord og himmel" (Pax 1992) skrev arkitekten Christian Norberg-Schulz om kvalitativ stedsanalyse som hjelpemiddel for å fange stedet:

"Den historiske utviklingen endrer stedene, men visse trekk har varighet. Det er dette "vesen" (Genius Loci) kvalitativ stedsanalyse søker å forstå ved å gripe fatt i det som kjennetegner stedets identitet ("stedet selv"). Landskapet har en grunnidentitet som fysisk stedsforming må innordne seg i."

Grunnleggeren av Lousianna i Danmark Knud W. Jenssen skriver i "Lousiannaklubben" i 1994:

"Genius Loci var i romersk tid en skydsånd, betegnelsen for en vennligsinnet stedfortræder for højere magter, som man anråbte som velsignelse. Ethvert hjem, by, landsted havde sin Genius Loci. I romantikken blev Genius Loci en mer udefinerbar størrelse, et stedets ånd, karakter, væsen"... "Og sådant tror jeg det opfattes i dag. Det er blitt et mangetydig begreb, uforklarlig uden å være overnaturlig. For det dreier seg i regelen om noget menneskeskabt i sammenheng med omgivelsene."

Hva er stedsutvikling?

Det gode sted kan være hjemstedet, der man føler tilhørighet og har hatt gode opplevelser i mange år. Det kan være en by eller et tettsted som man besøker for første gang, hvor man opplever vakre omgivelser og hyggelige mennesker. Det gode sted kan ha en lang historie eller det kan være nyetablert. Det kan være en stor by eller bare en samling av hus i et særpregt landskap. Det gode sted kjennetegnes av solid kvalitet i de bygde omgivelsene og variert bruk. Det må være tilrettelagt for ulike anledninger og for en bred gruppe av brukere. Det kreves gjennomtenkte løsninger, både overordnet og i detaljene.

Stedsutvikling kan beskrives som et systematisk arbeid for å forsøke å utvikle det gode sted.

Idéen til et utviklingsprosjekt kan komme mange steder fra. Det kan være inspirasjon fra et sted som har fått til noe. Eller det kan være endringer på stedet som krever at man finner en ny utviklingsretning for å få til det gode sted. Initiativet til stedsutvikling kan komme fra innbyggere, kommunen, fylkeskommunen, vegkontor eller andre. Lokal forankring er helt nødvendig for å lykkes med prosjektet, et stedsutviklingsprosjekt krever bred oppslutning fra dem det angår.

Statlig satsing på tettstedsutvikling

Bakgrunnen for satsingen

Fra begynnelsen av 1990-tallet har det vært fokus på tettstedene. Bakgrunnen for dette er at mange tettsteder er i en vanskelig situasjon.

På 70-tallet hadde tettstedene en betydelig vekst. Veksten skjedde gjennom at:

- Offentlig administrasjon økte
- Offentlig og privat tjenesteyting økte
- Kommunikasjonene ble utbygget
- Industribygging ble desentralisert
- Politisk og kulturelt var det strømninger som styrket de lokale senterdannelsene

I dag har trenden snudd. Befolkningsveksten foregår nå i sentrale byområder. I tettstedene stagnerer befolkningen eller går ned og unge trekkes mot byene og en mer urban livsstil. Det er flere grunner til dette:

- Næringslivet er mindre avhengig av å ligge i nærheten av naturressursene. De vil gjerne etablere seg på steder med god tilgang

- på arbeidskraft i nærheten av markedene.
- Fall i fruktbarheten i distriktskommunene gjennom 1970- og 1980 årene. Noe som gir et dårlig utgangspunkt for befolkningsvekst på sikt.
- Både unge menn og kvinner tar høyere utdanning. Et bosted må i stor grad kunne tilby to passende arbeidsplasser, karrieremuligheter og barnehage.
- Rask vekst har ført til at mange tettsteder har mistet sitt opprinnelige særpreg og kvaliteter. Tilfeldig bebyggelse med dårlig kvalitet, store veianlegg med mye biltrafikk preger mange steder.

Presset på de store byregionene bidrar til å øke miljø- og helseproblemene. I tillegg står man ovenfor en fare for å bygge ned verdifulle naturområder. En større satsing på tettstedene vil kunne avlaste utbyggingspresset rundt byene og gi en bedre balanse mellom by og land. Det er viktig å ta med at selv om det er vekst i byene, så er det flyttestrømmer som går den andre veien.

Statlige dokumenter om tettstedsutvikling

Stortingsmelding nr. 31 (1992-1993) og nr. 29 (1996-1997) har samme tittel: "Regional planlegging og arealpolitikk"

Her trekkes de nasjonale mål og retningslinjer av betydning for byenes og tettstedenes utvikling. Det er lagt stor vekt på at planlegging av utbyggingsmønstre skal begrense transportbehovet, verne verdifulle arealer, kulturmiljøer og landskapskvaliteter.

Stortingsmelding nr. 33 (1992-1993) "By og land – hand i hand"

Meldingen påpeker behovet for å bedre kvaliteten på de fysiske omgivelsene i kommunens tettsteder som et virkemiddel for å øke kommunens fortrinn som etableringssted for næring.

Miljøverndepartementet, 1993: "Stedsanalyse – innhold og gjennomføring"

Her gis det veiledning i utarbeidelsen av stedsanalyser.

Miljøverndepartementet, 1995: "Nasjonalt program for utvikling av fem miljøbyer".

Dette er et forsøks- og utviklingsprogram med fokus på bærekraftig by- og tettstedsutvikling. Programmet

skulle finne frem til modeller for å oppnå bærekraftig by- og tettstedsutvikling. Hovedmålet har vært å utvikle arbeidsmåter der løsningen av mange miljøproblemer sees i sammenheng.

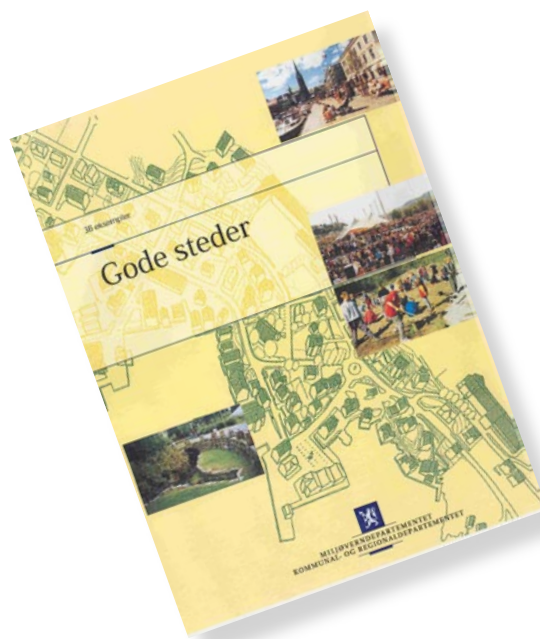
Miljøverndepartementet, 1996: "Sentrumsutvikling i små tettsteder"

Dokumentet viser ringvirkninger av sentrumstiltak i Hommelvik og Hokksund.

Kommunal- og regionaldepartementet / Miljøverndepartementet, 1999: "Gode steder"

"Gode steder" Viser 36 eksempler på stedsutviklingstiltak.

Flere fylker har drevet et systematisk arbeid for god stedsutvikling gjennom flere år. Det drives informasjon og det er utarbeidet materiell til inspirasjon og veiledning ovenfor kommunene.

Rapporten som viser 36 eksempler på stedsutviklingstiltak.

Bakgrunnen for plan for tettstedsutvikling for Søndeled

I mai 2000 vedtok bystyret i Risør kommune at arbeidet med tettstedsutvikling på Søndeled skulle igangsettes. I vedtaket heter det at arbeidet skal ende opp i en kommunedelplan. I arealdelen til kommuneplanen fra 1999 er Søndeled vist som et tettstedsområde. I plandokumentet heter det:

"For tettstedsområdene kan utbygging ikke skje før det foreligger godkjent kommunedelplan, reguleringsplan eller bebyggelsesplan."

Risør kommune har over tid sett behovet for og nødvendigheten av å mobilisere ulike krefter for å sikre at Søndeled blir et levedyktig tettsted også i fremtiden. Flere forhold forsterker behovet for en utredning og planlegging av tettstedet Søndeled nå:

- Omleggingen av E 18 - ny trasé utenfor tettstedet
- Etablering av konkurrerende nærings- og servicearealer i nabokommune
- Tettstedet preges av befolkningsnedgang
- Det er liten boligbygging
- Ungdom og yngre voksne flytter ut
- Handels- og servicetilbud / tjenestetilbud strever og legger ned

Etablering av nærings- og servicearealer i nærområdene vil utvilsomt skape en ny konkurransesituasjon for Søndeled, samtidig som en stor kundegruppe forsvinner når ikke Søndeled lenger "fores" med E 18 trafikk. Noen vil tolke dette som trusler, mens andre ser muligheter. Prosessen kan imidlertid ikke stoppes – ny E 18 trasé kommer, og konkurransen fra nærliggende etablering av nærings- og servicearealer tar form. Situasjonen som er beskrevet må tas på alvor og vi må nå være i forkant for å stimulere og styre utviklingen.

Arbeidet med plan for tettstedsutvikling på Søndeled er på mange måter et pionerprosjekt for Risør kommune, og en antar at prosessen og resultatene av denne vil bli fulgt med interesse av andre som er opptatt av de utfordringer som møter lokalsamfunn ved infrastrukturendringer m.m.

Mål for prosjektet

Målsettingen for prosjektet er:

- Prosjektplan (forstudie) skal utarbeides innen oktober 2001
- Stedsanalyse (forprosjekt) skal utarbeides innen april 2002
- Plan for tettstedsutvikling (hovedprosjekt) skal utarbeides innen utgangen av 2002

Tidlig i prosessen, under arbeidet med prosjektplanen, ble det utformet mål for Søndeled. Dette skulle være et arbeidsgrunnlag og målene skulle være gjenstand for revisjon når planarbeidet skred fram. Hovedmål i den tidlige planfasen:

- Søndeled, et aktivt og trivelig tettsted med basis i bærekraftig utvikling.

Med delmålene:

- Utvikle et helhetlig og sterkt tettsted med fokus på handel, næring, tjenesteyting og bosetting.
- Tilgjengelighet for fotgjengere, funksjonshemmede, syklende og kjørende. Det legges til rette for miljøvennlige transportformer.
- Attraktive møteplasser, lekeplasser / aktivitetsareal og turområder.
- Bevare bygnings- og naturmiljøet. Sikre biologisk mangfold.
- Ørsmålen (handelssenter / tettsted) – et attraktivt, trygt og godt sted for handel, service, tjenesteyting m.m.

Målgruppe

Det har vært en forutsetning for arbeidet med stedsutvikling på Søndeled at stedets beboere, lokale institusjoner og næringslivet skulle trekkes med i planprosessen. Aktørene har vært fra frivillige organisasjoner, skole, næringsliv, lokale ildsjeler og befolkningen forøvrig, samt politikere og planleggere. Det har vært lagt vekt på å søke så stor grad av representativitet som mulig.

Gjennom planarbeidet har det vært et ønske å mobilisere krefter i tettstedet slik at man på brei basis kunne møtes og drøfte de utfordringene Søndeled står ovenfor.

Organisering av planarbeidet

Faser i planarbeidet

Planarbeidet er delt i tre faser:

Fase 1 Prosjektplan:

Beskriver hvordan man skal gjennomføre plan for tettstedsutvikling i Søndeled.

Fase 2 Stedsanalyse:

Registrering og analyse skal danne grunnlag for målsettinger og strategier. Første skritt på vei i tettstedsutviklingsplanen.

Fase 3 Plan for tettstedsutvikling i Søndeled:

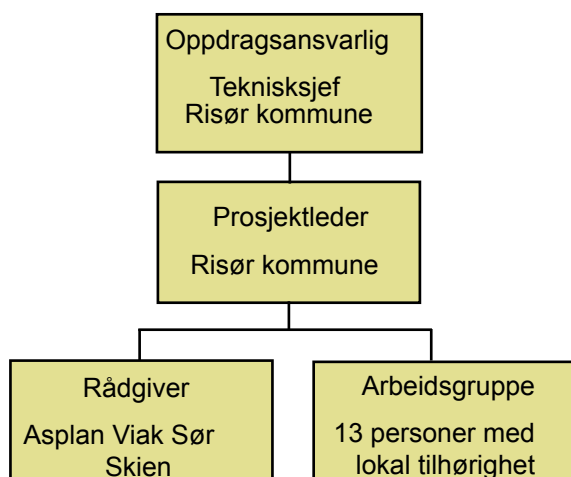
Mål, strategier og tiltak for utviklingen av Søndeled. Tettstedsutviklingen konkluderer i en handlingsplan.

Gjennomføring av planprosess

Organisering

Det er viktig med en bred forankring i denne type prosjekter. Deltagelse er viktig for å få et eierforhold til resultatet. Ønsker og behov fra ulike grupper på stedet må komme fram. Derfor er arbeidet med tettstedsutviklingsplan for Søndeled lagt opp som en planprosess med fokus på medvirkning. Dette er i tråd med intensjonene i Fredrikstaderklæringen og Lokal Agenda 21 som vil utvikle og omsette lokalt engasjement til handling for å nå målet om bærekraftig utvikling og bedre livskvalitet.

Organiseringen av ansvarslinjene i prosjektet:

De ulike rollene i prosjektet:

Oppdragsansvarlig

Sveinung Jørundland

Teknisk sjef
i Risør kommune

Prosjektleder

Heidi Rødven

teknisk etat i
Risør kommune

Konsulent

Asplan Viak Sør i Skien ved:

Aud Wefald

landskapsarkitekt

Hanni Gusdal Jomås

sivilarkitekt

Gina Pedersen

teknisk tegner

Mette Gundersen

landskapsarkitekt

Arbeidsgruppa

Lars Lauvhjell

Beboer og
politikker

Nils O. Aanonsen

Næringsliv

Frode Alfsen

Idun idrettslag

Harald Rø

Næringsliv

Nils O. Sunde

Beboer

Arne Lauvhjell

Organisasjon og
politikker

Stian Lund

Næringsliv

Tor Hasåsmyr

Beboer og
grunneier

Johnny Hommefoss

Beboer

Karl Normann Hellerdal

Næringsliv

Kari Tangaard

Næringsliv

Trine Lise Bergum

Skole og politikker

Ellen Hannemyr

Idun ungdomslag

Arbeidsgruppa har bestått av ressurspersoner som har deltatt i planprosessen. De var med i gruppa i kraft av den kunnskapen de besitter og fungerte som representanter for større befolkningsgrupper.

Skolen har huset møtene som har vært avholdt

Gjennomføring av planprosessen

Første del av planarbeidet var fase 1: "Prosjektplan." Den ble utarbeidet av kommunen med innspill fra Asplan Viak Sør. Det var prosjektplanen som dannet grunnlag for å søke om tilskudd til finansiering av planarbeidet.

I fase 2: "Stedsanalyse" ble arbeidsgruppen trukket inn fra først stund. Arbeidsgruppa ble utfordret til å delta aktivt i planarbeidet. Arbeidsformen har vært møter. Det ble utarbeidet materiale som ble presentert for arbeidsgruppa eller det har vært gjennomført gruppearbeid rundt temaer. Medlemmene i arbeidsgruppa har også jobbet med innsamling av data og bearbeiding av informasjon mellom møtene. Dette har ført til diskusjoner, innspill og anbefalinger som er bakt inn i planen.

I fase 3: "Plan for tettstedsutvikling i Søndeled" ble det jobbet på samme måte som i fase 2. I tillegg til møter med arbeidsgruppa ble det avholdt et folkemøte. Folkemøtet var en toveis kommunikasjon. Vi som jobbet med planen ønsket å informere om status. Samtidig ville vi ha innspill og synspunkter fra beboere på Søndeled. Det var viktig å få en pekepinn på om folkemøtet mente at planen var på rett vei. Totalt ble det avholdt 9 møter i arbeidsgruppa og 1 folkemøte.

8 Aust Agder Blad

NYHETER

Lørdag 30. november 2002

Risør kommune hadde håpet på 50 tilhører, det kom over 100 søndelinger til grendehuset onsdag kveld. På timeplanen sto diskusjon om Søndeleds fremtid, og det var så langt fra en nederlagsdømt forsamling som stilte opp på et positivt og meget godt gjennomført møte der det kom fram en rekke friske synspunkter.

TILRETTELEGGING AV
NYE BOLIGFELT
ØVERST PÅ ØNSKELISTA:

— Lenge leve
Søndeled!

Det var en engasjert forsamling som tok fatt i mulighetene i et fremtidig Søndeled.

Avisutklipp er hentet fra Aust Agder Blad lørdag 30. november 2002. Utklippet dokumenterer folkemøtet som ble avholdt på grendehuset.

Tidligere arbeider med tettstedsutvikling i Søndeled

Stedsutvikling har foregått i flere år på Søndeled. Det siste dokumentet, så langt, er dette: Plan for tettstedsutvikling i Søndeled. Denne planen har forsøkt å ta opp i seg de arbeider som er gjort på dette feltet tidligere for å videreføre gode ideer og tanker som er tenkt før. Det er spesielt to dokumenter som utmerker seg fra tidligere arbeider med tettstedsutvikling. Nedenfor følger en kort oppsummering av hovedtrekkene i disse dokumentene.

Søndeled i sentrum – et innspill om tettstedsutvikling

I 1996 utarbeidet tettstedsgruppa i Søndeled næringsforening notatet: "Søndeled i sentrum – et innspill om tettstedsutvikling." Notatet har følgende mål:

- "Tettstedsgruppa skal ivareta Søndeled tettsteds interesser på kort sikt når E18 legges om og utenom Søndeled."
- "Tettstedsgruppa skal være premissleverandør ovenfor eventuell tettstedsutviklings komite i Risør kommune."
- "I arbeidsprosessen kom gruppa fram til følgende konkrete mål for sitt arbeide: Tettstedsgruppa utarbeider et dokument med forslag til kommunen for å fremskynde en kommuneplan for Søndeled tettsted."

E 18 legges utenom Søndeled.

Det ble foretatt en registrering av dagens situasjon gjennom kartlegging av:

- Befolkning og befolkningsutvikling
- Arbeidsplasser
- Servicetilbud
- Kulturliv

Det ble utarbeidet en spørreundersøkelse for å kartlegge lokalbefolkningens syn på og ønsker om fremtidig utvikling av tettstedet.

Konklusjonen av arbeidet med notatet styrket gruppas oppfatning av at det var stor vilje til å satse på Søndeled. Både blant de som bor, arbeider og har Søndeled som sentrum for tjenester og aktiviteter. Konklusjonen underbygges gjennom å peke på Søndeleds sterke og svake sider og vise til hvilke muligheter og trusler lokalsamfunnet står ovenfor. Det ble utarbeidet forslag til 13 tiltak. De tre første tiltakene omhandler:

- Utarbeidelse av kommunedelplan
- Befolkningsvekst
- Opparbeidelse av boligtomter i nye felt og fortetting av eksisterende boligområder

Bading ved Brødbørvann.

Flerbruksplan for Gjerstadvassdraget

Gjerstadvassdraget går gjennom Gjerstad og Risør kommuner. Planområdet er en 15 km lang strekning fra Egddalen i Gjerstad til Søndeled i Risør. Vassdraget er varig vernet mot kraftutbygging.

Arbeidet med flerbruksplanen ble satt i gang for å øke forståelsen for de verdier som ligger i vassdraget og gjøre disse bedre kjent. Hensikten med planen var:

Å kartlegge bruker- og verneinteressene og på bakgrunn av dette foreslå hvordan verdiene best mulig kunne tas vare på og utvikles.

Planarbeidet ble organisert slik at fire faggrupper tok for seg hvert sitt tema:

- Kultur
- Friluftsliv
- Næringsvirksomhet
- Rettigheter

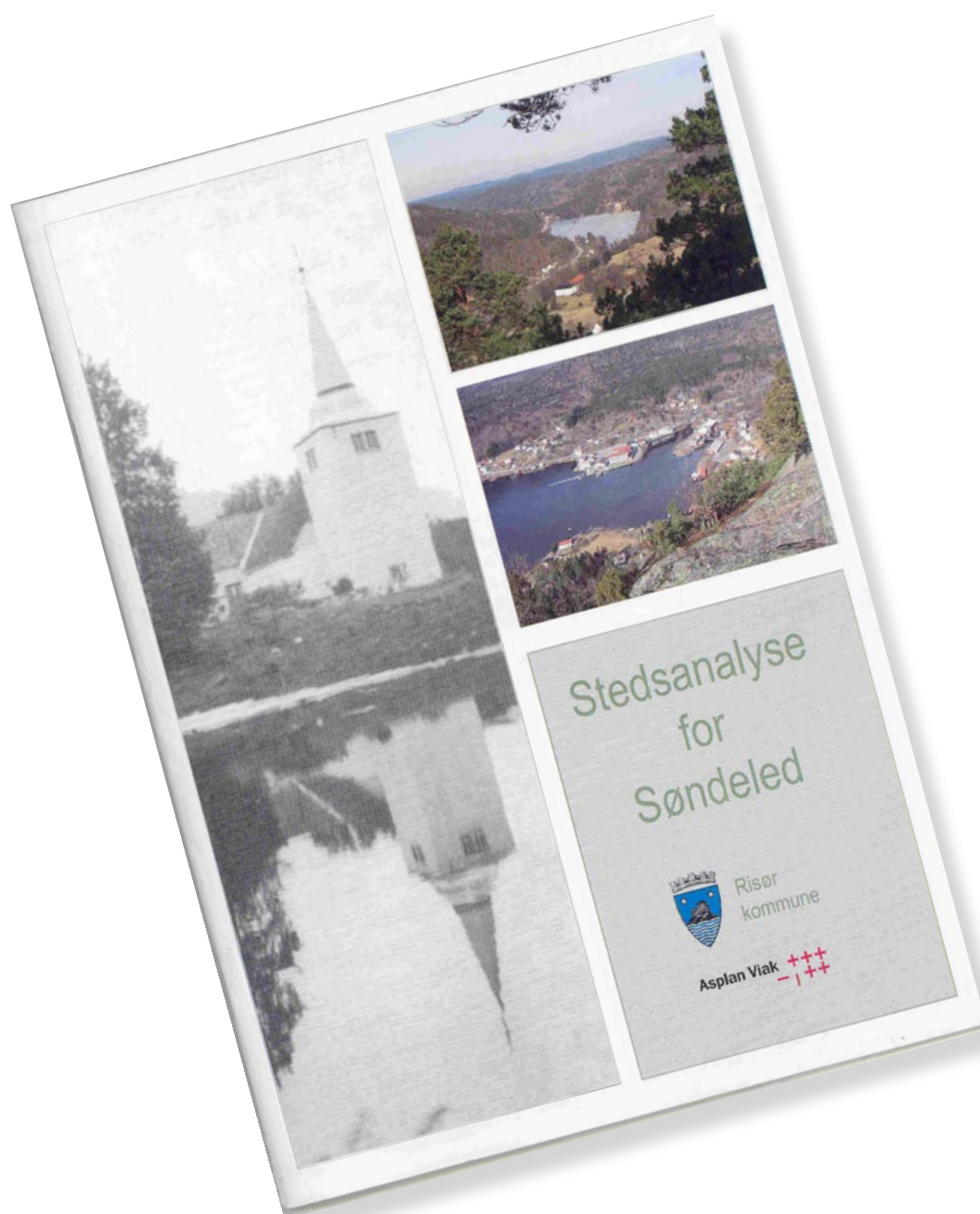
En handlingsplan viser konklusjonene av arbeidet. Handlingsplanen er delt inn i planleggingstiltak, fysiske tiltak, informasjonstiltak og forvaltningstiltak. Det var et mål å få gjennomført så mye som mulig i løpet av fem år. Av de fysiske tiltakene som er foreslått er det fire som er lokalisert rundt Søndeled. Disse fire tiltakene omhandler:

- Istandsetting av arbeiderboligene i Hagane
- Badeplass ved "Nybrua"
- Opplevelsesrundtur Søndeled – tursti som går forbi mange kulturminner
- Landskapspleie av området mellom gammel steinbru og Hagane

Oppsummering av stedsanalysen for Søndeled

Kortfattet kan man si at en stedsanalyse er en systematisering av kunnskap for å forstå stedets historie, situasjon og framtidsmuligheter. Stedsanalysen kan brukes som et hjelpemiddel for å gripe an stedet. Den gir en felles plattform for videre arbeid med mål og strategier for stedet.

"Stedsanalyse for Søndeled" er en selvstendig rapport. Det er kun oppsummeringen som blir gjengitt her.

OPPSUMMERING

Kvaliteter

Søndeleds viktigste kvaliteter består i:

- Søndeled er et lokalsamfunn med godt utbygde servicetilbud og attraktive boligområder med nærhet til fjorden og omkringliggende natur
- Søndeled har en strategisk beliggenhet mellom næringsområder under utvikling på Akland / Moland og Brokelandsheia
- Landskapet skaper klare rammer omkring stedet. Terrengformasjonene danner naturlige markerte vegger, samtidig som fjorden og elva gir rom og utsyn
- Kulturlandskapet med tilhørende bebyggelse er verdifullt og særpreget
- Bebyggelsen er konsentrert langs fjorden og er godt plassert i terrenget
- Stedets historie gjenspeiles gjennom en rekke kulturminner. Mange av disse er knyttet til næringsaktivitetene som er basert på elva som kraftkilde og fjorden som transportåre

Hovedutfordringer

Hovedutfordringene er:

- Å skape aktivitet som kan opprettholdes selv om gjennomgangstrafikken blir borte
- Å finne nye attraktive utbyggingsområder
- Å fortette områdene som omfattes av dagens tettsted
- Å ta vare på kvalitetene knyttet til natur og landskap ved å unngå inngrep som forringer disse
- Å ta vare på kulturminnene slik at disse settes inn i en riktig sammenheng
- Å stimulere til ny aktivitet av de tidligere sentrumsarealene på Søndeled-siden og finne fram til ny bruk av lokaler som har rommet nedlagte virksomheter
- Å utvikle Ørsmålen til attraktivt sentrumsområde
- Å oppgradere eksisterende og skape nye uterom og møteplasser

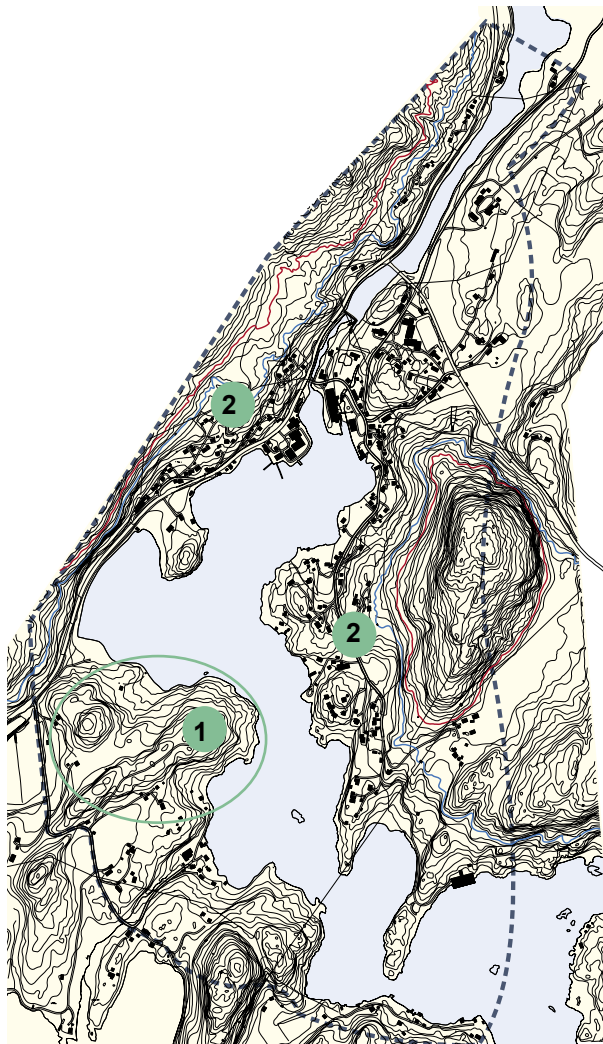
Utvikling av sentrum - en av hovedutfordringene

Ørsmålen i dag er organisert på en måte som gjør at det henvender seg mot heia i nordvest og vender ryggen mot det flotte landskapet som omgir stedet (markert med blå strek). Et mål for framtidig utvikling må være å åpne mot fjorden (markert med røde piler). Utvidelse ved utfylling i sjøen kan være et aktuelt virkemiddel for å oppnå dette.

Oppsummering av stedsanalysen

Nye utbyggingsarealer for boliger - en av hovedutfordringene

Områder som peker seg ut

Følgende arealer vurderes som særlig viktige og det bør vises spesiell aktsomhet:

- Strandsonene langs fjorden og elva utenfor sentrumsområdet
- Heiene som omgir stedet. Inngrep bør ikke gå over 70 moh. I tillegg må det tas hensyn til mulig eksponering av ny bebyggelse på toppen av heier som ligger under 70 moh
- Gårdsanleggene Sønedeled Gård og Øren. Begge disse anleggene med sitt omkringliggende landskap er meget særpregede og danner yttergrensen av selve tettstedet mot nord og sør
- Sønedeled kirke og kirkegård med «Kjørkehau-gen»
- Industrianlegget til Egeland's Verk

Sønedeled har mange kvaliteter som skulle tilsi at det er et attraktivt sted å bo. I dag finnes det imidlertid ikke tilgjengelige regulerte boligtomter. En hovedutfordring er derfor å tilrettelegge attraktive arealer for nye boliger.

Følgende arealer vurderes som særlige aktuelle (nummer henviser til kartet til venstre):

1. Kalstad

Arealet som er avsatt til nye boligområder i kommuneplanens arealdel er markert med grønn ring på kartskissen til venstre. Dette arealet vil uten tvil kunne gi attraktive tomter med god kontakt med fjorden. Det er en viss fare for at deler av området har dårlige solforhold fordi det er nordvendt. De mest attraktive arealene vil lett kunne bli toppen av heiene og det må vises varsomhet for å unngå at bebyggelse blir svært eksponert i landskapet.

2. Fortetting i og omkring dagens boligområder

Muligheten for fortetting i og omkring dagens bebyggelse på begge sider av fjorden må også vurderes nøye. Disse arealene er svært verdifulle pga av nærhet til skole og sentrum og en etablert infrastruktur som muligens kan utnyttes.

Det framgår, av illustrasjonen til venstre, at det meste av dagens bebyggelse ligger lavere enn kote 50 (markert med blå strek). Selv om bebyggelsen slippes opp mot kote 70 (markert med rødt) vil de fleste arealene fremdeles ha god ryggdekning av heiene som ligger bak. Flaten inn under Bakken er et eksempel på et slik areal.

På østsiden av fjorden, langs Hasåsveien, er det mindre gevinst ved å trekke bebyggelsen høyere i terrenget. Her finnes det imidlertid en rekke arealer på strekningen fra sentrum til Apalvika som kan være aktuelle for fortetting.

Kalstadheia er et aktuelt område for boligbygging

Industrianlegget Egelands Verk er spesielt og bør vises aktsomhet i videre utvikling

Scenarier - framtidsbilder

Bruk av scenarier i planlegging

I et planarbeid er det ofte vanskelig å komme fra fasen med registrering og analyse over til arbeidet med strategiprosesser. Det er å gå fra det håndfaste til det mer svevende. I denne planen har vi valgt å gå veien om scenarier for å komme i gang med formulering av visjon, mål og strategier.

Scenarier kan kalles framtidsbilder. De er historier om fremtiden som kan gi ny forståelse og være med å gjøre strategier tydelige. Scenarier kan også virke inspirerende i arbeidsprosessen. Pierre Wack har formulert følgende:

"Scenarier transformerer informasjon til opfattelse. Det er en kreativ opplevelse, der skaber en "Aha!" opplevelse...og fører til strategisk innsikt, der rækker ud over tidligere tænkte grænser."

Tre scenarier om Søndeled

Vi har laget tre scenarier som beskriver ulike utviklingsretninger for tettstedet Søndeled. Scenariene er spissformulerte for å få fram et tydelig bilde. Det er viktig å understreke at dette er tenkte bilder for å illustrere fremtiden.

Scenarie 1 – "Videreføre dagens trend"

Hovedtrekk:

- Ørsmålen er fortsatt sentrum i Søndeled.
- Det fylles ut i sjøen for å få mer areal.
- Nye aktører uteblir.
- Etablerte virksomheter strever med å overleve.
- Det skjer ingen videre utvikling i Gamle Søndeled. Bygninger og anlegg forfaller.
- Det reguleres og etableres ett nytt boligfelt på Kalstadheia. Siden dette er eneste utbyggingsområde blir presset på arealet stort. Økonomien i prosjektet tilsier en høy utnyttelse. Det blir et boligområde uten naturkvaliteter.
- Folketallet går ned.

Bildet øverst viser Ørsmålen i dag. Bildet under viser en mulig utfylling på Ørsmålen

Utfyllende beskrivelse:

Befolkning, arbeidsplasser, næringsliv, turisme

Utfyllingen i sjøen gir god plass. Men nye virksomheter uteblir. Flere virksomheter legges ned og servicetilbudet blir dårligere. Fordi E18 ikke lenger passerer, er det langt færre turister som svinger innom Søndeled. Det lykkes ikke å etablere nye attraktive tilbud som gjør Søndeled til et "reisemål". Folketallet går nedover.

Natur og landskap

Utfylling av Ørsmålen medfører inngrep i vannkanten og en endring av fjorden.

Strandsonene utenom sentrum forblir intakte.

Boligene på Kalstadheia er delvis godt synlige fra sjøen og danner fra enkelte steder silhuett mot himmelen. Utnyttelsen er så høy at kvaliteter som eksisterende terreng og vegetasjon er borte.

Bebyggelse

Bebyggelsen på Søndeled-siden blir dårlig utnyttet.

Nye boliger på Kalstad ligger tett med lite plass mellom husene. Søndeleds særpreg med samspillet mellom bebyggelse og landskapsform videreføres ikke i det nye boligområdet.

Møteplasser

Det etableres ikke nye møteplasser på Ørsmålen og potensialet på Søndeled-siden forblir utnyttet.

Arealbruk / funksjoner

Potensialet for sentrums- og næringsarealer på Søndeled-siden utnyttes ikke. Arealreserven som ligger i fortetting og videreutvikling av dagens boligområder utnyttes ikke.

Samferdsel

Boligetablering på Kalstadheia medfører økt transportbehov mellom bolig og skole / servicefunksjoner.

Det er god plass til å organisere trafikkstrøm og parkering på Ørsmålen.

Det lykkes ikke å etablere en bedre kontakt med Søndeled-siden.

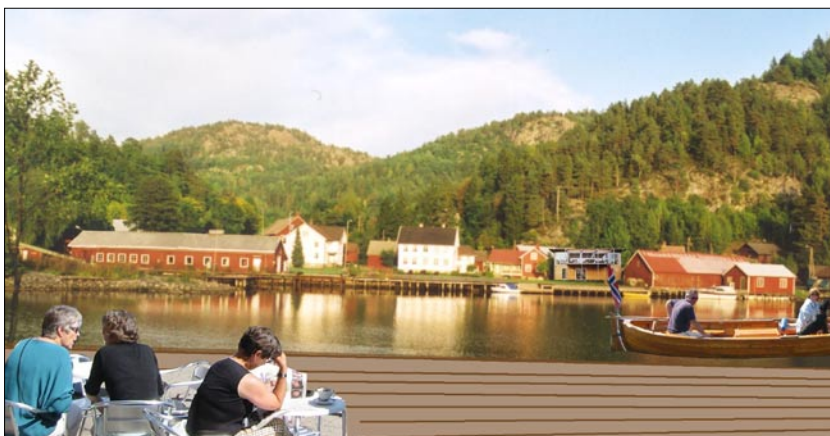

Flere virksomheter legger ned og fordi E18 ikke passerer lenger er det færre turister som svinger innom Søndeled.

Scenarie 2 – "Tenke nytt"

Hovedtrekk:

- Sentrumsutviklingen konsentreres om Søndeledsiden.
- En profilert bedrift etablerer seg på Søndeledsiden.
- Det "gamle" Søndeled blir et tyngdepunkt som trekker andre næringer med seg. Stedet blir et kultursentrum hvor det etableres et industrihistorisk museum.
- Turistbusser tar turen innom Søndeled hvor det etableres et nytt serveringssted med uteplass i vannkanten.
- Flere av de eksisterende virksomhetene på Ørsmålen går konkurs. Ørsmålen videreutvikles ikke, men kulturminnene opprustes slik at de fremstår i en sammenheng.
- Boligutbygging konsentreres om fortetting av eksisterende boligområder.
- Kalstadheia forblir urørt.

Bildet øverst illustrerer en profilert bedrift som har slått seg ned på Søndeledsiden. Bildet under viser en etablert møteplass i vannkanten.

Ahaga verkstad i Borås i Sverige. Bygget fra 1903 har vært verksted for damplokmotiv. I 2002 stod det ferdig ombygd klar til å huse musikk, lyrikk, sport, messer, kunst og fester.

Utfyllende beskrivelse:

Befolkning, arbeidsplasser, næringsliv, turisme

Antall arbeidsplasser øker betydelig. Folketallet øker mer enn landsgjennomsnittet. Servicetilbudet opprettholdes og videreutvikles. Turisttrafikken er økende både pga busser og tilstrømning fra regionen. Det satses på Sønedeled-siden, derfor går flere av virksomhetene på Ørsmålen konkurs.

Historie

Bevaringsverdig bebyggelse på Ørsmålen bevares. Gamle Sønedeled sentrum og industribebyggelsen rehabiliteres. Ny bruk av bygningene kan være om-diskutert i forhold til kulturminneverdiene.

Natur og landskap

Strandsonene forblir intakte utenom "Sønedeled brygge". Sønedeled får et sentrum hvor naturen er sterkt tilstede. Kalstadheia opprettholdes urørt.

Bebyggelse

Ørsmålen videreutvikles ikke og det gjøres ingen grep for å heve kvaliteten på stedet.

Bebyggelsen på Sønedeled-siden blir utnyttet.

Fortetting skjer gjennom at nye boliger plasseres i terrenget på samme måte som i eldre boligfelt. Strukturen i de gamle boligområdene opprettholdes og videreutvikles.

Møteplasser

Det etableres serveringssted med uteplass i vannkanten på Sønedeled-siden. For øvrig etableres flere enkle møteplasser med brygge og badeplass med adkomst fra boligområdene.

Arealbruk / funksjoner

Arbeidet med å finne etablerere til Sønedeled-siden krever meget store ressurser fra kommunens side.

Arealreserven som ligger i fortetting / videreutvikling av dagens arealer utnyttes godt.

Det finnes ikke tilbud for dem som ønsker fritt plasserte boliger i nytt boligfelt.

Samferdsel

Fortetting gir mindre transportbehov.

Ørsmålen opprustes ikke og området forblir trafikkfarlig. Det etableres bedre kontakt mellom Ørsmålen og Sønedeled-siden.

Over vises dagens boligområde ved Øren.
Under er bildet manipulert og boligområdet er fortettet.

SCENARIO 3 – "Satse på flere hester"

Hovedtrekk:

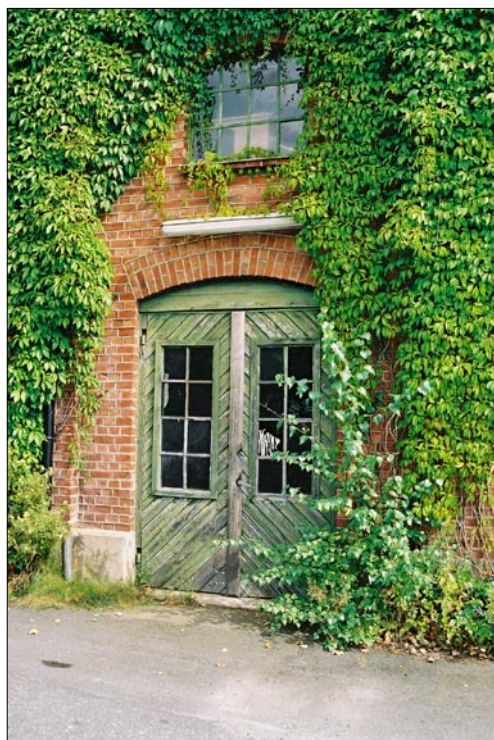
- Sentrumsutviklingen konsentreres i første omgang om Ørsmålen.
- Ørsmålen utvikles til et tyngdepunkt for næring og handel. Reguleringsplanen sikrer stedstilpasning.
- Det lykkes å opprettholde jernvareforrening i Bjordammens lokaler.
- Iduns hus omreguleres til næringsformål.
- Det lykkes å beholde de fleste virksomhetene.
- Utfylling av Ørsmålen gir større arealer. Det sikrer en god organisering av parkeringsplasser.
- Det etableres en møteplass med sjøkontakt på Ørsmålen.
- Samtidig arbeides det langsiktig med tanke på revitalisering av Gamle Søndeled og kommunen går sammen med næringslivet for å finne mulige aktører. Etter noen år etableres nye virksomheter som snekkerverksted, kunstgalleri og båtutstyrsforretning.
- Søndeled utvikler i løpet av en 20-årsperiode et attraktivt sentrum på østsiden av elva som tilbyr andre kvaliteter enn Ørsmålen. Det satses aktivt for å gjøre stedet til et "reisemål".
- Boligutbygging skjer ved regulering av et lite boligfelt med relativt store tomter på Kalstadheia, samtidig som det tilrettelegges for forfetting på begge sider av fjorden, samt bygging av leilighetskompleks på "Søndeled brygge".
- Det arbeides aktivt i forhold til nyetablerte virksomheter på Moland øst og vest med sikte på å markedsføre Søndeled som et attraktivt sted å bo. Kommunen subsidierer boligtomter i en startfase.
- Det etableres sykkelvei fra Søndeled til Moland.

Etablering av møteplass med sjøkontakt på Ørsmålen.

Et mulig leilighetskompleks på "Søndeled brygge."

Utfyllende beskrivelse:

Befolkning, arbeidsplasser, næringsliv, turisme

Arbeidsplassene på Ørsmålen opprettholdes. Folketallet øker som landsgjennomsnittet. Dagens servicetilbud opprettholdes. På lang sikt utvides servicetilbudet.

Historie

Gamle Søndeled sentrum og industribebyggelsen blir tatt i bruk på en forsiktig måte som fullt ut ivaretar hensynet til kulturminneinteressene. Bevaringsverdig bygning fjernet.

Natur og landskap

Ørsmålen utvikles på en måte som gjør at naturkvaliteter bringes inn i sentrum.

Nye boliger på Kalstadheia er delvis godt synlige fra sjøen, men det settes igjen så mye eksisterende vegetasjon at det ikke dannes nye silhuetter mot himmelen.

Bebyggelse

Ny bebyggelse på Ørsmålen er stedstilpasset og tilfører kvaliteter til tettstedet.

Bebyggelsen på Søndeled-siden blir utnyttet, samtidig som særpreg og struktur opprettholdes.

Nye boliger på Kalstad har samme karakter som øvrig bebyggelse. Søndeleds særpreg med samspillet mellom bebyggelse og landskapsform videreføres. "Søndeled brygge" representerer dagens arkitektur og er et viktig tilskudd til mangfoldet.

Møteplasser

Den nye møteplassen på Ørsmålen er et positivt tilskudd hvor samspillet med natur og landskap tilfører en ekstra kvalitet. Potensialet på Søndeled-siden blir utnyttet med tiden.

Arealbruk / funksjoner

Utbygging av Ørsmålen gir et funksjonelt og konsentrert sentrum med allsidig servicetilbud.

Kommunen og næringslivet på Søndeled går sammen om å få til utvikling på østsiden av elva. Dette lykkes de med. Etableringene blir et supplement til aktivitetene på Ørsmålen.

Det utvikles et variert boligtilbud.

På lang sikt utvikles Søndeled-siden og blir et supplement til Ørsmålen.

Samferdsel

Boligetablering på Kalstadheia medfører økt transportbehov mellom bolig og skole / servicefunksjoner. Den nyetablerte sykkelveien mellom Moland og Søndeled øker trafikksikkerheten for myke trafikanter.

Behovet for parkering er dekket på Ørsmålen.

Det lykkes på sikt å etablere bedre kontakt mellom Ørsmålen og Søndeled-siden.

Valg av scenarie

I det videre arbeidet med visjon, mål og strategier er scenarie 3: "Satse på flere hester" lagt til grunn. Valg av scenarie begrunnes med den positive holdningen som eksisterer i Søndeled. Det er stor vilje til å få til utvikling blant beboere, næringsdrivende og kommunen.

På sikt utvikles bedre kontakt mellom Ørsmålen og Søndeled-siden.

Visjoner og mål

En visjon skal være noe å strekke seg etter. Samtidig må det være realisme i den. Visjonen for Sønedeled er formulert som et slagord, inspirert av at visjonen er stedets varemerke:

SØNDELED - TRIVSEL OG SÆRPREG

Hovedmål

Det er utarbeidet fire hovedmål som skal tydeliggjøre visjonen. Hovedmålene er:

- Innen 2015 skal Sønedeled:**
- 1. Etablere et variert boligtilbud**
 - 2. Utvikle servicetilbud og attraktive møteplasser**
 - 3. Utnytte stedets særegne kvaliteter med hensyn på natur, kultur og historie**
 - 4. Være et ennå tryggere og mer åpent lokalsamfunn**

I det videre arbeidet er hvert av de fire hovedmålene spesifisert gjennom delmål, strategier og tiltak:

- Delmålene spesifiserer hva man ønsker å oppnå
- Strategiene beskriver hvordan vi skal nå målet
- Tiltakene beskriver konkrete handlingene

Hovedmål 1

Innen 2015 skal Søndeled etablere et variert boligtilbud.

Delmål 1

Hovedmål 1 spesifiseres gjennom delmålene:

- Å tilby byggeklare boligtomter.
- Det skal tilbys varierte boliger og boligtomter.

Strategier

Veien å gå for å nå delmålene og dermed også hovedmål 1:

- Etablere minst ett nytt boligområde.
- Fortetting i og rundt eksisterende boligområder.
- Benytte deler av eksisterende industriarealer til boliger.

Fortetting kan skje i og rundt eksisterende boligområder som her ved Øren.

Tiltak

De konkrete handlingene for å oppnå målsetting 1 er:

1. Det utarbeides kommunedelplan for Søndeled.
2. Det avsettes areal til boformål i kommunedelplan for Søndeled.
3. Det utarbeides en reguleringsplan for Kalstadheia.
4. Det utarbeides en prioritert oversikt som viser hvilke arealer som kan fortettes.
5. Fortettingsområder fra prioritert oversikt innarbeides i kommunedelplan for Søndeled.
6. Det gamle tresliperiet og tilgrensende arealer avsettes til formål som gjør det mulig å benytte dette til boformål, næringsformål eller en kombinasjon i kommunedelplanen.
7. Boligtomter vurderes subsidiert i en startfase.

Det gamle tresliperiet og arealene rundt bør kunne benyttes til boligformål, næringsformål eller en kombinasjonsløsning.

Hovedmål 2

Innen 2015 skal Søndeled utvikle servicetilbud og attraktive møteplasser .

Delmål 2

Hovedmål 2 spesifiseres gjennom delmålene:

- Søndeled skal være et service og kultursted for regionen.
- Reisende på ny E18 skal bli fristet til å legge turen til Søndeled.
- Servicetilbud og næring på Ørsmålen skal opprett holdes og utvikles.
- Det skal være aktivitet på Søndeledsiden som supplerer aktiviteten på Ørsmålen.
- Det skal være allsidighet i næringstilbudet på Søndeled.
- Nye nærings- og servicebygg på Søndeled skal være bygg med kvalitet.
- Ørsmålen skal være et hyggelig sted.
- Det skal etableres en utendørs møteplass på Ørsmålen.
- Møteplassen på Ørsmålen skal være et oppholdssted for alle generasjoner.
- Møteplassen skal ha kontakt med sjøen.
- Det skal etableres badeplass(er) som kan fungere som utfartssted. Valg av areal skal ivareta gode solforhold og trafiksikkerhet.

Strategier

Veien å gå for å nå delmålene og dermed også hovedmål 2:

- Markedsføring av dagens tilbud på Ørsmålen.
- Markedsføring av Ørsmålen og Søndeled som et attraktivt sted for etablering.
- Kreativ dugnad for å få aktivitet på Søndeledsiden.
- Igangsetting av planprosesser som følges opp med fysisk gjennomføring.
- Nye nærings- og servicebygg må tilpasses lokalt terreng, landskap og skala.

Det er behov for utendørs møteplass.

Tiltak

De konkrete handlingene for å oppnå målsetting 2 er:

1. Det utarbeides kommunedelplan for Søndeled.
2. Det utarbeides reguleringsplan for Ørsmålen.
3. Det iverksettes kampanjer for å bevisstgjøre potensielle kunder om viktigheten av deres lojalitet ovenfor eksisterende servicetilbud. Det kan for eksempel være en aviskampanje.
4. Det nedsettes en gruppe med representanter fra kommunen og næringslivet på Søndeled som utarbeider en markedsføringsstrategi for Søndeled som et attraktivt sted å etablere seg.
5. Næringstomter på Ørsmålen og områder som inngår i Søndeled gamle sentrum vurderes subsidiert i en startfase.
6. Det iverksettes en ryddeaksjon hvor grunneiere og drivere av bedrifter på Ørsmålen foretar en opprydding rundt eget bygg.
7. Som en del av forarbeidet til kommunedelplan for Søndeled arrangeres en idedugnad for å tenke kreativt rundt nytt liv på Søndeledsiden. Etableringer skal være et supplement til eksisterende bedrifter på Ørsmålen. Aktivitetene skal vurderes plassert i eksisterende tomme bygninger, som fortettingsobjekter eller som riving av eksisterende bygg med påfølgende nybygg.
8. Det skal avsettes areal til møteplass i reguleringsplan for Ørsmålen. Kontakt med sjøen ivaretas.
9. Detaljprosjektering av møteplass. Utformingen skal ivareta alle generasjoner.
10. Det nedsettes en gruppe med representanter fra kommune og næringsliv som skal jobbe med finansiering av opparbeidelse av møteplassen.
11. Bygging av møteplass.
12. Areal til badeplass(er) avsettes i kommunedelplan for Søndeled.
13. Det nedsettes en lokal prosjektgruppe som har ansvar for utforming, finansiering og opparbeidelse av badeplass.
14. Det avsettes areal til lekeplasser i boligområdene i kommunedelplanen.
15. Det nedsettes en lokal prosjektgruppe som har ansvar for utforming, finansiering og opparbeidelse av lekeplassene.
16. Det avsettes areal til ny sjøfront med serviceanlegg og brygge i reguleringsplan for Ørsmålen.
17. Det fylles ut masser og ny sjøfront på Ørsmålen bygges.

18. Det nedsettes en gruppe med representanter fra næringslivet på Søndeled og kommunen som utreder planlegging, kostnader, finansiering og drift av brygge med serviceanlegg.

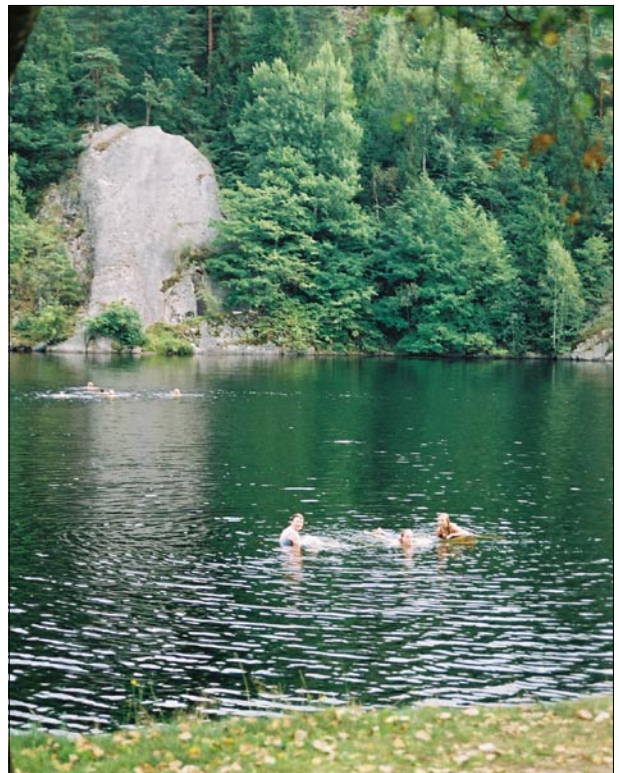
19. Det avsettes areal til idrettsformål i kommunedelplan for Søndeled. Eksisterende idrettsanlegg utvikles.

20. Det skal etableres hjemmeside for Søndeled på internett.

21. Areal til småbåthavn avsettes i kommunedelplan for Søndeled.

22. Det utarbeides en utredning om overnattingssted på Søndeled. Utredningen skal belyse: behovet, kostnader ved igangsetting, drift, finansiering og mulige eier- og driveformer.

23. Det avsettes areal til overnattingssted i kommunedelplan for Søndeled.

Øverst: Det bør iverksettes en opprydding på Ørsmålen.
Under: Det er behov for flere badesteder.

Hovedmål 3

Innen 2015 skal Søndeled utnytte stedets særegne kvaliteter med hensyn på natur, kultur og historie.

Delmål 3

Hovedmål 3 spesifiseres gjennom delmålene:

- Naturkvaliteter, som er viktig for Søndeleds identitet, skal bevares. Dette gjelder:
 - Strandsoner
 - Silhuetter
 - Kulturlandskapet
- Nye inngrep skal stedstilpasses og utføres med varsomhet.
- Nye inngrep skal utføres med fokus på forbedring av opplevelsesverdien av stedet.
- Søndeleds industrihistorie skal bevares og synliggjøres.
- Det skal være aktivitet på Søndeledsiden som supplerer aktiviteten på Ørsmålen.

Strategier

Veien å gå for å nå delmålene og dermed også hovedmål 3:

- Naturkvalitetene skal bevares gjennom overordnede og detaljerte planer.
- I nye plan- og utbyggingsprosesser skal det på et tidlig tidspunkt gjøres rede for hvordan inngrep påvirker landskapskvalitetene.
- Gjennomføre tiltakene som omfatter Søndeleds industrihistorie i Flerbruksplan for Gjerstad vassdraget.
- Belyse industrihistorien på nye måter.
- Kreativ dugnad for å få aktivitet på Søndeledsiden.

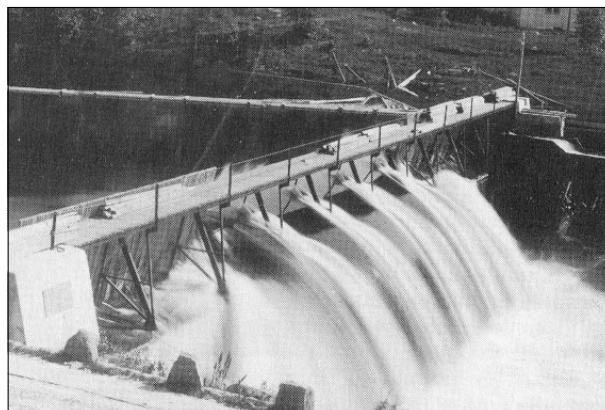

Kulturlandskapet er viktig for Søndeleds identitet.

Tiltak

De konkrete handlingene for å oppnå målsetting 3 er:

1. Det utarbeides kommunedelplan for Søndeled.
2. Naturkvalitetene strandsone, silhuetter og kulturlandskap avsettes til formål som ivaretar bevaring i kommunedelplan for Søndeled. Bevaring presiseres også gjennom bestemmelsene til planen.
3. Nye reguleringsplaner skal avsette naturkvalitetene strandsone, silhuetter og kulturlandskap til formål som ivaretar bevaring. Bevaring presiseres også gjennom bestemmelsene til planen.
4. Det settes ned en lokal gruppe som er ansvarlig for å gjennomføre en "happening" med utstilling fra Søndeleds historie.
5. Det gjøres en videreutvikling av tiltak 10 som er hentet fra "Tiltaksplan for Gjerstadvassdraget": "Opplevels Rundtur på Søndeled. Det utarbeides en brosjyre som forteller om kulturminnene." Opplevels Rundturen utvides til en industrikultursti hvor kulturminner fra industrihistorien skiltes. Brosjyren utvides til å omfatte de industrielle kulturminnene.
6. Som en del av forarbeidet til kommunedelplan for Søndeled arrangeres en idedugnad for å tenke kreativt rundt nytt liv på Søndeledsiden. Etableringer skal være et supplement til eksisterende bedrifter på Ørsmålen. Aktivitetene skal vurderes plassert i eksisterende tomme bygninger, som fortetningsobjekter eller som riving av eksisterende bygg med påfølgende nybygg.
7. Tiltakene i plan for Gjerstadvassdraget gjennomføres.

Øverst: Silhuettene er viktige å bevare.
Midten: Kulturlandskapet er viktig å ta vare på.
Nederst: Søndeleds industrihistorie bør synliggjøres.

Hovedmål 4

Innen 2015 skal Søndeled være et ennå tryggere og mer åpent lokalsamfunn.

Delmål

Hovedmål 4 spesifiseres gjennom delmålene:

Lokalsamfunnet:

- Å ha befolkningsvekst.
- Det skal være et allsidig og godt oppvekstmiljø.
- Det skal være et interessant sted å bo for alle generasjoner.

Trafikksikkerhet:

- Alle grupper skal føle trygghet når de ferdes i trafikken.
- Konflikter mellom gående og kjørende skal reduseres.
- Kollektivtilbudet skal forbedres.

Strategier

Veien å gå for å nå delmålene og dermed også hovedmål 4:

- Markedsføring av Søndeled som et godt sted å bo.
- Å tilby varierte boliger og tomter.
- Gjennomføre tiltakene som omhandler Søndeled i Tiltaksplan for trafikksikkerhet.
- Trafikksikkerhet skal stå i fokus i planprosesser.
- Alternative kollektivtilbud skal vurderes.

Tiltak

De konkrete handlingene for å oppnå målsetting 4 er:

1. Det utarbeides kommunedelplan for Søndeled.
2. Det nedsettes en gruppe med representanter fra kommunen og næringslivet på Søndeled som utarbeider en markedsførings-strategi for Søndeled som det gode sted å bo.
3. Det etableres en velforening på Søndeled som skal være pådrivere for å få gjennomført tiltakene i denne planen og medvirke i videre planprosesser.
4. Tiltakene under hovedmål 3 beskriver tilrettelegging av et variert bolig- og tomtetilbud.
5. Det utarbeides en utredning om barnehage. Utredningen skal belyse: behovet, kostnader ved igangsetting, drift, finansiering og mulige eier- og driveformer.
6. Det avsettes areal eller eksisterende bygg med uteareal til barnehage i kommunedelplan for Søndeled.
7. Det utarbeides en utredning om møtested for ungdom. Utredningen skal belyse: behovet, kostnader ved igangsetting, drift, finansiering og mulige eier- og driveformer.
8. Det avsettes areal eller eksisterende bygg til møtested for ungdom i kommunedelplan for Søndeled.
9. Trafikkarealene på Ørsmålen organiseres slik at stedet blir trygt for gående og kjørende. Den nye utformingen av kjøremønster, parkering, gang- og sykkelforbindelser vises i reguleringsplan for Ørsmålen.
10. Det nedsettes en gruppe bestående av representanter fra kommunen, fylkeskommunen og Søndeledsamfunnet som utreder supplerende kollektivtilbud på Søndeled.
11. På strekningen fra kirken, skole, grendehus til kryssing av fylkesvei 6 utredes trafiksikkerheten. Nye tiltak innarbeides i tiltaksplan for trafiksikkerhet.
12. Det anlegges gang- og sykkelvei fra Salsbuodden til Stifossveien.

Tiltak hentet fra tiltaksplan for trafiksikkerhet:

13. Skoleområdet skal sikres mot riksvei 351 og det etableres fotgjengerfelt i krysset Daleveien – riksvei 351.
14. Det utføres siktsprengning og utbedring av Hasåsveien og det anlegges fartsdumper.
15. Det anlegges fortau på strekningen riksvei 351 fra E18 til skolen. Det anlegges fotgjengerfelt for kryssing av fylkesvei 6.

16. Det anlegges gang- og sykkelvei forbi Ørsmålen. Kryss E18 – Søndeledtunet legges om for økt sikkerhet ved utkjøring på E18. Det anlegges avkjøringsfil ved utkjøring på E18 fra riksvei 351.

Handlingsplan

Tiltakene er utformet på bakgrunn av målene og strategiene. Tiltakene står oppført under hvert hovedmål tidligere i dokumentet. Enkelte tiltak går igjen under flere hovedmål og mange tiltak omhandler samme tema. I handlingsplanen er tiltakene systematisert i forhold til tema, det er vist mulige finansieringskilder og hvem som er ansvarlig for gjennomføring.

NR.	TILTAK	MULIGE FINANSIERINGSKILDER	ANSVARLIG FOR GJENNOMFØRING
1	Reguleringsplan for Ørsmålen A. Det utarbeides reguleringsplan for Ørsmålen. B. Trafikkarealene på Ørsmålen organiseres slik at stedet blir trygt for gående og kjørende. Den nye utformingen av kjøremønstre, parkering, gang- og sykkelforbindelser vises i reguleringsplan for Ørsmålen. C. Det skal avsettes areal til møteplass i reguleringsplan for Ørsmålen. Kontakt med sjøen ivaretas. D. Det avsettes areal til ny sjøfront med serviceanlegg og brygge i reguleringsplan for Ørsmålen.	Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune	Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune
2	Det utarbeides en reguleringsplan for Kalstadheia.	Grunneier / Risør kommune	Grunneier / Risør kommune
3	Som en del av forarbeidet til kommunedelplan for Søndeled arrangeres en idedugnad for å tenke kreativt rundt nytt liv på Søndeledsiden. Etableringer skal være et supplement til eksisterende bedrifter på Ørsmålen. Aktivitetene skal vurderes plassert i eksisterende tomme bygninger, som fortettingsobjekter eller som riving av eksisterende bygg med påfølgende nybygg.	Egen tid	Risør kommune og lokal ressursgruppe

4	Kommunedelplan for Søndeled A. Det utarbeides kommunedelplan for Søndeled. B. Det avsettes areal til boformål i kommunedelplan for Søndeled. C. Det utarbeides en oversikt over hvilke områder på Søndeled som kan fortettes. Oversikten over fortettingsområder prioriteres og innarbeides i kommunedelplanen. D. Naturkvalitetene strandsoner, silhuetter og kulturlandskap avsettes til formål som ivaretar bevaring i kommunedelplan for Søndeled. Bevaring presiseres også gjennom bestemmelsene til planen. E. Det gamle tresliperiet og tilgrensende arealer avsettes til formål som gjør det mulig å benytte dette til boformål, næringsformål eller en kombinasjon i kommunedelplanen. F. Det avsettes areal eller eksisterende bygg med uteareal til barnehage i kommunedelplan for Søndeled. G. Det avsettes areal til lekeplass i boligområdene i kommunedelplanen. H. Areal til badeplass(er) avsettes i kommunedelplan for Søndeled. I. Det avsettes areal til idrettsformål i kommunedelplanen. Eksisterende idrettsanlegg utvikles. J. Det avsettes areal eller eksisterende bygg til møtested for ungdom i kommunedelplan for Søndeled. K. Det avsettes areal til overnattingssted i kommunedelplan for Søndeled. L. Areal til småbåthavn avsettes i kommunedelplan for Søndeled.	Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune	Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune Risør kommune
---	---	--	--

NR.	TILTAK	MULIGE FINANSIERINGSKILDER	ANSVARLIG FOR GJENNOMFØRING
5	Det etableres en velforening på Søndeled som skal være pådrivere for å få gjennomført tiltakene i denne planen og medvirke i videre planprosesser.	Egen tid	Lokal ressursgruppe
6	Markedsførings-strategier A. Det skal etableres hjemmeside for Søndeled på internett. B. Det nedsettes en gruppe med representanter fra kommunen og næringslivet på Søndeled som utarbeider en markedsførings-strategi for Søndeled som det gode sted å bo. C. Kommunale boligtomter vurderes subsidiert i en startfase. D. Det nedsettes en gruppe med representanter fra kommunen og næringslivet på Søndeled som utarbeider en markedsførings-strategi for Søndeled som et attraktivt sted å etablere seg. E. Næringstomter på Ørsmålen og områder som inngår i Søndeled gamle sentrum vurderes subsidiert i en startfase.	Egen tid, salg av annonseplass Egen tid Risør kommune Egen tid Risør kommune	Lokal ressursgruppe v/Frode Alfsen Risør kommune og lokal ressursgruppe Risør kommune Risør kommune og lokal ressursgruppe Risør kommune
7	Det iverksettes kampanjer for å bevisstgjøre potensielle kunder om viktigheten av deres lojalitet ovenfor eksisterende service tilbud. Det kan for eksempel være en avis kampanje.	Egen tid	Lokal ressursgruppe
8	Det iverksettes en ryddeaksjon hvor grunneiere og drivere av bedrifter på Søndeled foretar en opprydding rundt eget bygg.	Egen tid	Lokal ressursgruppe

9	Møteplass på Ørsmålen			
	A. Møteplass på Ørsmålen detaljprosjekteres. Utformingen skal ivareta alle generasjoner.	Risør kommune og Fylkeskommunen	Risør kommune	
	B. Det nedsettes en gruppe med representanter fra kommune og næringsliv som skal jobbe med finansiering av opparbeidelse av møteplassen.	Egen tid	Risør kommune og lokal ressursgruppe	
10	C. Bygging av møteplass.	Risør kommune og Fylkeskommunen	Risør kommune	
	Det nedsettes en lokal prosjektgruppe som har ansvar for utforming, finansiering og opparbeidelse av lekeplassene.	Egen tid, tilskuddsmidler og Risør kommune	Lokal ressursgruppe	
	Det nedsettes en lokal prosjektgruppe som har ansvar for utforming, finansiering og opparbeidelse av badeplass.	Egen tid, tilskuddsmidler og Risør kommune	Lokal ressursgruppe	
12	Nye reguleringsplaner Nye reguleringsplaner skal avsette naturkvalitetene strandsone, silhuetter og kulturlandskap til formål som ivaretar bevaring. Bevaring presiseres også gjennom bestemmelsene til planen.	Risør kommune	Risør kommune	

NR.	TILTAK	MULIGE FINANSIERINGSKILDER	ANSVARLIG FOR GJENNOMFØRING
13	Søndeleds historie A. Det settes ned en lokal gruppe som er ansvarlig for å gjennomføre en "happening" med utstilling fra Søndeleds historie. B. Det gjøres en videreutvikling av et tiltak fra "Tiltaksplan for Gjerstadvassdraget" som heter "Opplevelsesrundtur på Søndeled..". Det utarbeides en brosjyre som forteller om kulturminnene." Opplevelsesrundturen utvides til en industrihistorsti hvor kulturminner fra industrihistorien skiltes. Brosjyren utvides til å omfatte de industrielle kulturminnene. C. Tiltakene i plan for Gjerstadvassdraget gjennomføres.	Egen tid og Risør kommune DN-midler (friluftslivsmidler), Risør kommune, Egen innsats A/S Egeland's Verk, A-etat, Fylkeskommunen, Risør kommune	Lokal ressursgruppe og Søndeled og Risør historielag Lokal ressursgruppe og Søndeled og Risør historielag A/S Egeland's verk, A-etat og Fylkeskommunen, lokal ressursgruppe, Søndeled og Risør historielag, Risør kommune
14	Brygge og serviceanlegg på Ørsmålen A. Det fylles ut masser og ny sjøfront på Ørsmålen bygges. B. Det nedsettes en gruppe med representanter fra næringslivet på Søndeled og kommunen som utfører planlegging, kostnader, finansiering og drift av brygge med serviceanlegg.	Statens vegvesen og Risør kommune Egen tid	Risør kommune Risør kommune og lokal ressursgruppe

15	Utredninger			
	A. Det utarbeides en utredning om barnehage. Utredningen skal belyse: behovet, kostnader ved igangsetting, drift, finansiering og mulige eier- og driveformer.	Egen tid	Lokal ressursgruppe og Risør kommune	
	B. Det utarbeides en utredning om møtested for ungdom. Utredningen skal belyse: behovet, kostnader ved igangsetting, drift, finansiering og mulige eier- og driveformer.	Egen tid	Lokal ressursgruppe og Risør kommune	
	C. Det nedsettes en gruppe bestående av representanter fra kommunen, fylkeskommunen og Søndeledsamfunnet som utreder supplerende kollektivtilbud på Søndeled.	Egen tid	Risør kommune og lokal ressursgruppe	
16	D. Det utarbeides en utredning om overnattingssted på Søndeled. Utredningen skal belyse: behovet, kostnader ved igangsetting, drift, finansiering og mulige eier- og driveformer.	Egen tid	Lokal ressursgruppe og Risør kommune	
	Trafikksikkerhetstiltak			
	A. På strekningen fra kirken, skole, grendehus til kryssing av fylkesvei 6 utredes trafikksikkerheten. Nye tiltak innarbeides i tiltaksplan for trafikksikkerhet.	Statens vegvesen / Risør kommune	Risør kommune	
	B. Skoleområdet skal sikres mot riksvei 351 og det etableres fotgjengerfelt i krysset Daleveien – riksvei 351.	Statens vegvesen / Risør kommune	Statens vegvesen	
	C. Det utføres siktsprengning og utbedring av Hasåsveien og det anlegges fartsdumper.	Statens vegvesen / Risør kommune	Risør kommune	
	D. Det anlegges gang- og sykkelvei forbi Ørsmålen. Kryss E18 – Søndeledtunet legges om for økt sikkerhet ved utkjøring på E18. Det anlegges avkjøringsfil ved utkjøring på E18 fra riksvei 351.	Statens vegvesen / Risør kommune	Statens vegvesen	
	E. Det anlegges gang- og sykkelvei fra Salsbuodden til Stifossveien.	Statens vegvesen / Risør kommune	Statens vegvesen	

